

Z rodzinnego albumu

HANNA KRAJEWSKA

Archiwum PAN, Warszawa

Polska Akademia Nauk

archiwum@apan.waw.pl

Dr Hanna Krajewska jest dyrektorką Archiwum PAN, autorką i redaktorką publikacji popularnonaukowych oraz inicjatorką wystaw prezentujących zbiory Archiwum

W Archiwum Polskiej Akademii Nauk przechowywane są zdjęcia Marii Skłodowskiej-Curie i jej rodziny, a także medale i listy prywatne stanowiące cenny materiał do badań życia i twórczości uczonej

W zasobach Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, oprócz dokumentacji Akademii, znajdują się też spuścizny uczonych – w sumie ponad pięćset. To głównie one nadają zbiorom niepowtarzalny charakter i stanowią niezmiernie interesujący materiał do licznych badań, nie tylko biograficznych. W kilku spuściznach znajdziemy oryginały listów pisanych przez Marię Skłodowską-Curie.

Listy Marii i Ireny

W materiałach Ludwika Wertensteina (1887-1945), bliskiego współpracownika Marii w Paryżu, kierownika Pracowni Radiologicznej Towarzystwa Naukowego Warszawskiego i profesora Wolnej Wszechnicy Polskiej przechowywanych jest 14 listów uczoney z lat 1908-1931. Archiwum zakupiło w 1955 roku materiały Ludwika Wertensteina od jego córki Wandy Wertenstein (1917-2003). Do lat 90. takie zakupy zdarzały się często, teraz są to prawie wyłącznie dary. W spuściznie Stanisława Kalinowskiego, profesora Politechniki Warszawskiej, kierownika Obserwatorium Geofizycznego w Świdrze, zachowały się dwa listy: z lat 1909 i 1922. W tym drugim Maria Curie pisała: „W grudniu będzie w Paryżu zebranie Komisji Współpracy Intelktualnej. Będę może wtedy miała sposobność mówić w tej sprawie z członkami Komisji i może się stąd wyłonić jaki projekt praktyczny”.

Ciekawą spuścizną przekazaną w formie daru są materiały Heleny Szalay, siostry Marii. Znajduje się tu korespondencja rodzinna Marii. 64 listy od Ireny, córki Marii, do jej ciotki, pani Szalay, pisane po francusku, obejmują lata 1945-1955. Siostrzenica przekazuje w nich wiadomości osobiste, informacje o trudnych warunkach życia w Paryżu, o zamiarach przyjazdu do Warszawy. W dwóch listach

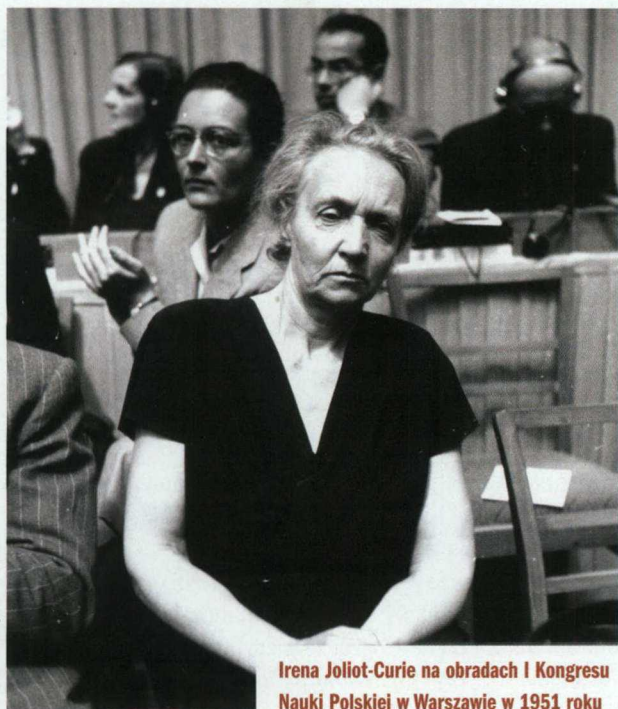
z 1947 roku komentuje amerykański film o Marii (dużo na temat filmu znajduje się w spuściznie Edwarda Stenza, geofizyka). W liście z 14 lipca 1950 roku pisze, że korespondencja do niej nie dochodzi i sugeruje, że jest może konfiskowana. W spuściznie przechowywanych jest również pięć listów Heleny Langevin, wnuczki Marii, z lat 1948-58. Poruszają głównie sprawy rodzinne, lecz mówią też o uroczystościach ku czci Marii i Piotra Curie w Chinach w 1956 roku. Równie interesujące są trzy listy od Fryderyka Joliot-Curie, z lat 1950-1958, oraz zaproszenia na obrady II Światowego Kongresu Obrońców Pokoju w Warszawie. Na uwagę zasługu-

Ludwik Wertenstein, wybitny fizyk, bliski współpracownik Marii Skłodowskiej-Curie

Zdjęcie Marii Skłodowskiej-Curie z 1891 roku, w którym przyszła uczona wyjechała z Polski do Francji

Archiwum Polskiej Akademii Nauk

Archiwum Polskiej Akademii Nauk

Irena Joliot-Curie na obradach I Kongresu Nauki Polskiej w Warszawie w 1951 roku

FACULTÉ DES SCIENCES DE PARIS

105

INSTITUT DU RADIUM

Paris, le 7 mai 1929

LABORATOIRE CURIE

1, Rue Pierre-Curie, Paris (6e)

Cher Monsieur Curie,

Dirigez ce manuscrit et sa obojetna
zapewnia sig do wiadomosci. Co do zaproszenia
to zatusz, ze przyjac' go nie mozg. Jednak
jednak przekonana, ze program przyjecia swie
w Warszawie nie poszoli na zabrania o cha-
raktere prywatnym. Nie chce na to, alym

uwaga tym razem porozumiac' z polski
uczoni i zobaczyc' cokolwiek z ich pr
i pracowni, gdzi se rzeczy nie dadz sig
pogodzie' z programem uroczystosci o cha-
raktere oficjalnym i popularnym.

Z czg wypry szczere i rycelinosci

M. Skłodowska Curie

List Marii Skłodowskiej-Curie z 1929 roku, jeden z listów do Ludwika Wertensteina przechowywanych w Archiwum PAN

je także korespondencja od Eugenii Cotton, uczennicy Marii z Sèvres oraz kondolencje z powodu śmierci Ireny.

Z teki prof. Hurwica

W materiałach profesora Józefa Hurwica, chemika, do najciekawszych należą dokumenty związane z powstaniem Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie. Z tego Muzeum Archiwum Polskiej Akademii Nauk otrzymało większość fotografii. Pracownicy obu tych instytucji wspólnie przygotowali też wystawę poświęconą Marii, która pokazywana była na całym świecie w wielu wersjach językowych. W roku 2003 zorganizowaliśmy wystawę „Polscy nobliści”, wydaliśmy książkę „Maria Skłodowska-Curie. Kobieta uczona” oraz napisaliśmy scenariusz filmu. W 2011 roku powstała wystawa „Kobiety w nauce”. Liczne wykłady kierowane są do młodzieży, studentów polskich uczelni i słuchaczy Uniwersytetów Trzeciego Wieku. ■

Chcesz wiedzieć więcej?

Krajewska H., Móravski K., Sobieszczyk-Marciniak M. (Red.). (2003). *Polscy nobliści. Stulecie przyznania pierwszej Nagrody Nobla Marii Skłodowskiej-Curie. Dwudziesta rocznica przyznania Pokojowej Nagrody Nobla Lechowi Wałęsie*. Wydawnictwo Archiwum Polskiej Akademii Nauk, Muzeum Woli - Oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy i Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie.

Helena Szalay (1866–1961), siostra Marii Skłodowskiej-Curie, była nauczycielką, wizytatorką szkół warszawskich, działaczką oświatową, autorką pamiętnika „Ze wspomnień o Marii Skłodowskiej-Curie”